

Revisorerna i Storstockholms brandförvarsförbund

Till: Fullmäktige i respektive medlemskommun:

Danderyds kommun	Täby kommun
Lidingö stad	Vallentuna kommun
Solna stad	Vaxholms kommun
Stockholms stad	Värmdö kommun
Sundbybergs stad	Österåkers kommun

Revisionsberättelse för år 2017

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i Storstockholms brandförsvaret (organisationsnummer 222000 – 0356).

Direktionen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll.

Revisorernas ansvar är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper och pröva om verksamheten bedrivits enligt de uppdrag, mål och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet, förbundsordningen och revisionsreglementet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Under året har vi genomfört en fördjupad granskning avseende förbundets upphandlingsrutiner. Vår övergripande bedömning är att förbundet har förutsättningar för en tillräcklig intern kontroll rörande genomförande av upphandlingar. Dock på visade vår granskning att det finns behov av ett fortsatt utvecklingsarbete för att ytterligare stärka den interna kontrollen.

Vår granskning visar att årsredovisningen är upprättad i enlighet med kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

Vi bedömer sammantaget att direktionen i Storstockholms brandförsvaret i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att direktionens interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som direktionen uppställt, i allt väsentligt.

Vi tillstyrker att respektive fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för direktionens ledamöter samt de enskilda ledamöterna i densamma.

Stockholm den 14 mars 2018

Leo Smidhammar

Per Stockhaus

HansErik Salomonsson

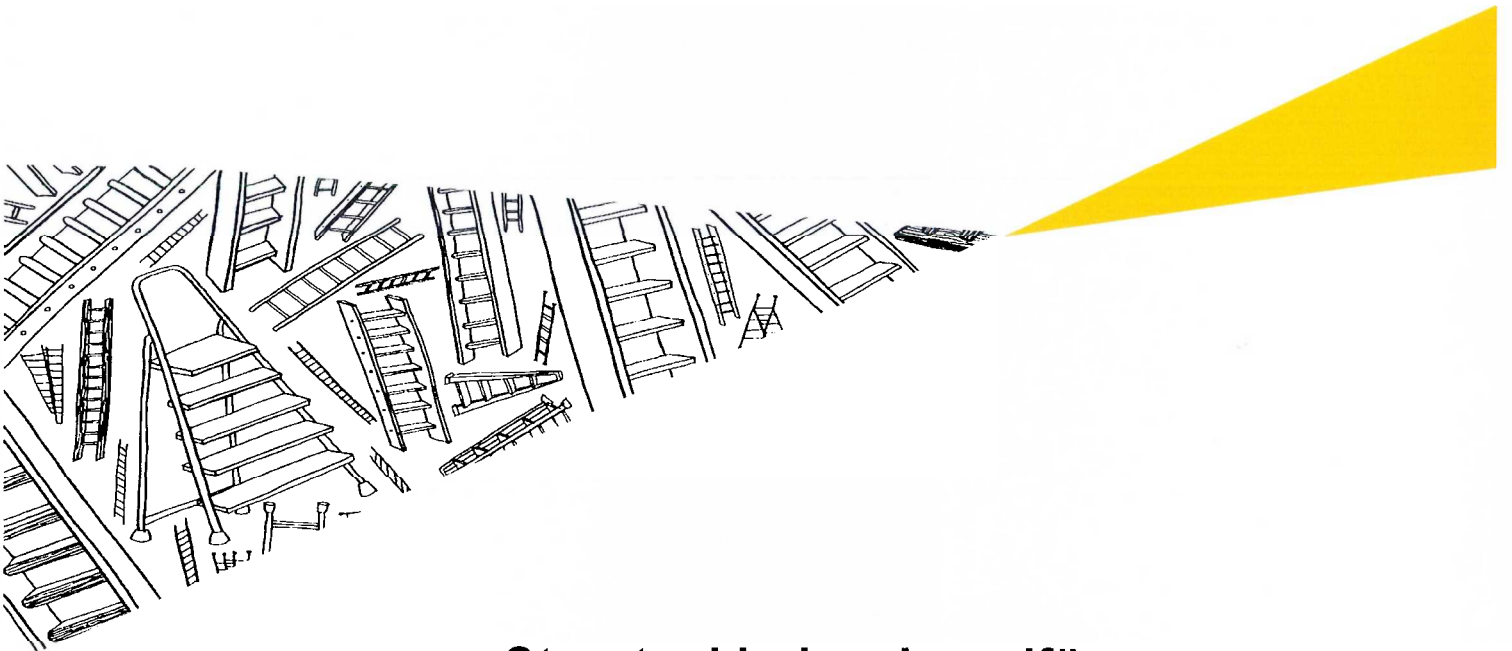

Peter Frej

Bilagor:

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

De sakkunnigas rapporter (nr 1-3)

Storstockholms brandförsvär

Granskning av årsbokslut och
årsredovisning 2017

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Granskningens omfattning	3
2. Förbundets ledning och styrning.....	3
3. Väsentliga händelser under år 2017	4
4. Förbundets ekonomiska resultat och ställning.....	4
4.1. Förbundets resultat 2017	4
4.2. Balansräkning.....	5
4.3. Finansiell ställning	7
5. Förbundets årsredovisning	8
5.1. Förvaltningsberättelsen	8
5.2. Resultaträkning, balansräkning notförteckning	9
6. Administrativ intern kontroll.....	9
7. Bokslutsprocess 2017	10
8. Sammanfattande slutsatser av årets revision	10

1. Inledning

På uppdrag av Storstockholms brandförsvars förtroendevalda revisorer har EY granskat förbundets årsredovisning per 31 december 2017. Revisionen har utförts i enlighet med kommunallagen, kommunala redovisningslagen samt god revisionssed i Sverige.

Syftet med denna rapport är främst att ge förbundets förtroendevalda revisorer information om årsbokslutet 2017, samt att redovisa de väsentligaste noteringarna som framkommit vid granskningen av bokslutet och årsredovisningen. Alla belopp är angivna i miljoner kronor (mkr) om inte annat anges.

Under 2017 har revisorerna i enlighet med sin revisionsplan genomfört följande granskningar, vilka har avrapporterats i separata rapporter:

- Granskning av förbundets funktion för upphandling och inköp
- Granskning av administrativa interna kontroller.
- Granskning av delårsbokslut
- Granskning av årsbokslut och årsredovisning

1.1. Granskningens omfattning

Granskningen av årsredovisningen har omfattat följande delar:

- Förvaltningsberättelse
- Resultaträkning
- Balansräkning
- Finansieringsanalys
- Notförteckning

Granskningen av årsredovisningen och bokslutet har inriktats mot väsentliga poster och avvikelser samt omfattar också bedömningar av förbundets ekonomiska ställning och utveckling.

Under året har revisionen haft ett flertal möten med företrädare för förbundets ledning i syfte att informera oss om väsentliga händelser, transaktioner och beslut.

2. Förbundets ledning och styrning

Från och med 2013 övergick förbundet till att ledas av en direktion istället för ett förbundsfullmäktige och en förbundsstyrelse som tidigare. Direktionen har under året bestått av tolv ledamöter samt ersättare som sammanträtt sju gånger under året. I samband med våra granskningar under året har vi tagit del av styresprotokoll samt övriga väsentliga styrdokument med avseende på år 2017. Det noteras att förbundet har haft en fastställd plan för intern kontroll som tillämpats under året, och som även revisionen följt upp.

3. Väsentliga händelser under år 2017

År 2017 är Storstockholms brandförsvars nionde verksamhetsår.

I årsredovisningen finns en redogörelse för viktiga ärenden och händelser som påverkat förbundets verksamhet under året. Statistik av olika slag presenteras på ett överskådligt och tydligt sätt.

4. Förbundets ekonomiska resultat och ställning

4.1. Förbundets resultat 2017

Nedanstående tabell sammanfattar förbundets resultat och utfall i jämförelse mot föregående år.

<i>Mkr</i>	<i>Utfall 2016</i>	<i>Budget 2017</i>	<i>Utfall 2017</i>
<i>Medlemsavgifter</i>	563,8	571,9	571,9
<i>Automatlarm inkl. abonnemang</i>	43	45,3	45,5
<i>Övriga intäkter</i>	42,7	39,4	38,9
<i>Finansiella intäkter</i>	1,8	2,0	0,2
<i>Summa intäkter</i>	651,3	658,6	656,5
<i>Personalkostnader</i>	430,6	451,7	466,7
<i>Hyreskostnader</i>	32,9	38,5	35,9
<i>Övriga kostnader</i>	127,9	118,7	113,2
<i>Avskrivningar</i>	16	18	16,6
<i>Finansiella kostnader</i>	6,3	13,7	13,6
<i>Summa kostnader</i>	613,7	640,6	646,0
<i>Resultat</i>	37,6	18,0	10,5

Intäkter:

Förbundets verksamhetsintäkter för 2017 uppgår till 84,4 mkr och överstiger budget med 0,3 mkr, vilket förklaras av att intäkterna från automatlarm har börjat minska till följd av att avtal med fastighetsbolag löpt ut under 2017. Medlemsbidragen uppgick till 571,9 mkr, vilket är en ökning om 8,1 mkr jämfört med år 2016 och är i enlighet med gällande budget. I samband med granskningen noterar vi att förbundet inte fakturerar tilläggstjänster för 2017.

Kostnader:

Förbundets totala verksamhetskostnader överstiger budget med ca 5,4 mkr. De totala personalkostnaderna uppgår till 466,7 mkr och överstiger budget med 15 mkr. Avvikelsen från budgeten av personalkostnader förklaras främst av att extraordinära utbildningsinsatser till följd av 7 april-händelsen vilket belastat övertidslöner. Även

nya RIB-avtalets effekter har lett till ökad övertid vilket påverkat ca 2 mkr samt ett avgångsvederlag på 2 mkr.

Övriga verksamhetskostnader uppgår till 149 mkr och understiger budget med 8,1 mkr. Jämfört med föregående år har övriga verksamhetskostnader minskat med ca 12 mkr. Detta beror främst på att det föregående år uppstod många oförutsedda kostnader under hösten samt att förbundet köpte in mycket nytt brandmaterial. Då dessa slag inte belastar i år har kostnaderna minskat därmed.

Avskrivningskostnaderna för 2017 uppgår till 16,6 mkr, vilket är 1,4 mkr lägre än vad som budgeterats. Minskningen beror huvudsakligen på att förbundet anskaffat enligt budget men anläggningarna har ankommit under slutet av året och därmed har ännu inga avskrivningar gjorts.

Pensioner:

Förbundets pensionskostnader uppgår i bokslutet till 55,0 mkr (42,4), vilket redovisats i enlighet med underlag från KPA. Förbundet har inte gjort någon justering avseende genomsnittlig pensionsålder under år 2017. Vi har liksom tidigare i vår granskning noterat att KPA's beräkningar av förbundets pensionsåtaganden bygger på en genomsnittlig pensionsålder uppgående till 59,9 år för brandmän som omfattas av avtal med rätt att gå i pension vid 58 års ålder. Enligt uppgift från förbundet ligger den genomsnittliga pensionsåldern någonstans fortfarande kring 59,6-59,7 och man har för avsikt att utvärdera huruvida beräkningsgrunden bör sänkas eller ej.

I samband med vår granskning har vi noterat att aktualiseringsgraden rörande förbundets totala pensionsåtagande har diskuterats under året. KPA's tidigare uppgifter har justerats under året vilket inneburit ett tillkommande åtagande om 4,5 mkr, vilket inte var känt tidigare.

Bedömning:

Vid vår granskning har vi stickprovvis stämt av väsentliga intäkts- och kostnads poster mot verifierande underlag samt utfört egna kontrollberäkningar. Balans- och resultaträkningar ger en, i allt väsentligt, rättvisande bild av förbundets ekonomiska ställning per den 31 december 2017.

Vår bedömning är att det redovisade resultatet för år 2017, i allt väsentligt, ger en rättvisande bild av verksamheten för 2017.

Vidare är det vår bedömning att förbundet bör fortsätta dialogen med KPA avseende säkerställandet av aktualiseringsgraden vid beräkning av det totala pensionsåtagandet.

4.2. Balansräkning

Balansräkningen har granskats utifrån följsamhet till lag om kommunal redovisning, givna rekommendationer från rådet för kommunal redovisning samt i övrigt i enlighet med god redovisningssed. Avstämning har utförts av att balansposter överensstämmer mot bokslutsdokumentation och underliggande bilagor. Genom stickprov samt avstämning mot sidoordnade system har kontroll gjorts av att posterna värderats samt periodiserats på ett korrekt sätt.

Materiella anläggningstillgångar

Årets investeringar uppgår till 26,6 mkr (27,2 mkr), vilket överstiger budget med ca 8 procent¹. Merparten av investeringarna är hänförliga till investeringar i nya höjdfordon, ledningsbilar samt räddningsfordon.

Vi har kontrollerat att redovisningen enligt huvudboken överensstämmer med förbundets anläggningsregister. Stickprovsvis granskning har genomförts av periodens investeringar mot verifierande underlag och avskrivningar har stickprovsvis kontrollberäknats. Granskningen som utförts med avseende på rörelse- och balansgillhet har inte föranlett några anmärkningar.

Övriga kortfristiga fordringar

Övriga kortfristiga fordringar utgörs av kundfordringar, interimsfordringar, övriga kortfristiga fordringar samt kortfristiga placeringar. De kortsiktiga placeringarna utgörs av placeringar av vissa likvida medel skattekontot. Detta i avvaktan på att upphandling och placeringsförvaltare är helt färdigställd. Anledningen till att man valt att placera på skattekontot istället för på banken är att man får en bättre avkastning där än på bankkontot.

Kassa och bank

Kassa och banktillgodohavanden uppgår till 306,1 mkr i vilket innebär en ökning mot föregående år. Ökningen förklaras av motsvarande minskning på skattekontot enligt ovan. Vi har stämt av redovisade saldon mot engagemangsbesked. Inga differenser har noterats.

Avsättningar

Avsättningar utgörs i huvudsak av förbundets pensionsåtaganden. Vi har stämt av redovisade belopp mot beräkningsunderlag och prognos från KPA. Vi har i vår granskning noterat att KPA's beräkningar av förbundets pensionsåtaganden bygger på en genomsnittlig pensionsålder uppgående till 59,9 år för brandmän som omfattas av avtal med rätt att gå i pension vid 58 års ålder. Enligt uppgift från förbundet ligger den genomsnittliga pensionsåldern någonstans runt 59,6-59,7 och man har för avsikt att utvärdera huruvida beräkningsgrunden bör sänkas eller ej. Detta är inget som har gjorts under året och uppföljning kommer att ske under 2018. Under året har aktualiseringsgraden vid beräkning av det totala pensionsåtagandet diskuterats.

Kortfristiga skulder

De kortfristiga skulderna uppgår till 252 mkr per 31 december och utgörs främst av leverantörsskulder, interimsskulder, övriga kortfristiga skulder samt semesterlöne- och övertidsskuld. Vi har utfört avstämningar mellan huvudboken och verifierande underlag hämtade från försystem till ekonomisystemet. Inga väsentliga avvikelser eller differenser har iakttagits. Dessa har totalt minskat med 12 mkr sedan december föregående år och beror främst på att leverantörsskulderna minskat.

---

¹ Årets investeringsbudget uppgår till 24,5 mkr.

4.3. Finansiell ställning

Ett vedertaget nyckeltal för att bedöma det ekonomiska läget i en kommunal verksamhet är nettokostnader i relation till intäkter. Överstiger nyckeltalet 100 procent måste den löpande verksamheten täckas på annat sätt än genom verksamhetsintäkter, exempelvis genom ett finansiellt nettoöverskott eller försäljning av tillgångar. För Storstockholms brandförsvaret har nyckeltalet överstigit 100 procent under de flesta åren sedan storförbundet bildades. För år 2016 uppgår nettokostnadernas andel av intäkterna till 95,8 procent (93,5) procent. Förbättringen mot tidigare år indikerar att förbundet uppnått en bättre balans mellan bedriven verksamhet och finansiella ramar än vad som varit fallet tidigare.

Soliditet:

I nedanstående tabell redovisas några av de finansiella nyckeltal som förbundet själv använder i sin styrning och uppföljning av verksamheten.

Ekonomisk analys %	2017	2016	2015	2014	2013
Soliditet ²⁾	16,8	15,6	11,7	10,8	7,1
Kassalikviditet ³⁾	278	269	255	256	263
Självfinansieringsgrad ⁴⁾	102	197	138	281	253

- 1) Eget kapital i förhållande till totalt kapital
- 2) Kortfristiga fordringar + kortfristiga placeringar + kassa och bank)/kortfristiga skulder
- 3) Justerat resultat (minus avskrivningar och jämförelsestörande poster) i förhållande till investeringsvolym

Förbundets soliditet, exklusive ansvarsförbindelsen för pensioner, uppgår i årsbokslutet till 16,8 procent, vilket således utgör en förbättring i jämförelse med föregående år. Ökningen förklaras av ett förbättrat resultat. Kassalikviditeten är fortsatt stigande.

Investeringar:

(mnkr)	2017	2016	2015	2014
Fordon och materiel	25,5	26,4	23,2	18,5
Byggnader och anläggningar	0	0,1	0,6	0,9
IT	1,1	0,7	0	2,8
Summa investeringar	26,6	27,2	23,8	22,2

Årets investeringar uppgår till totalt till 26,6 mkr och avser i huvudsak räddningsfordon. Årets faktiska investeringar ligger i nivå med årets investeringsbudget.

Vår granskning har omfattat avstämning av verifierande underlag. Inga avvikelser har identifierats.

5. Förbundets årsredovisning

Vi har granskat förbundets årsredovisning för verksamhetsåret 2017. I granskningen har vi beaktat att god redovisningssed för kommuner/kommunalförbund i allt väsentligt har efterföljts av förbundet. Årsredovisningen inleds med beskrivande avsnitt om förbundets verksamhet under året med inriktning på bland annat direktionens arbete samt uppföljning av handlingsprogram 2016-2019. Därefter följer den formella förvaltningsberättelsen med beskrivningar av bland annat uppföljning av mål och uppdrag, miljöarbete, kompetensförsörjning, ekonomiska rapporter samt intern kontroll.

5.1. Förvaltningsberättelsen

Årsredovisningens förvaltningsberättelse beskriver utförligt den verksamhet som bedrivits under året. Detta sker med utgångspunkt från de övergripande mål (uppdrag) som fastställts för verksamhetsåret 2017. Uppdragen bryts ner i delmål som analyseras och utvärderas på ett övergripande sätt. Nyckeltal och volymer presenteras.

Av årsredovisningen framgår förbundets egen analys rörande måluppfyllelsen för 2017. Förbundets bedömning är att måluppfyllelsen varit relativt god för verksamhetsåret inom de flesta uppdragsområden. Redogörelse för respektive mål sker i tabellform, vilket bedöms ge en överskådlig, om än kortfattad, bild av verksamheten. I efterföljande avsnitt beskrivs förbundets investeringar, personalområdet etc.

Årsredovisningens avslutade avsnitt avser ekonomisk redovisning samt kortfattat arbetet med intern kontroll.

Enligt kommunallagen ska kommuner (och kommunala förbund) uppnå en ekonomi i balans varje år. Av den kommunala redovisningslagens fjärde kapitel framgår att förvaltningsberättelsen ska omfatta en avstämning av det så kallade balanskravet. Redovisade negativa resultat måste återställas inom tre år. Av nedanstående tabell framgår förbundets balanskravsavstämningar för de fem senaste åren.

(mnkr)	2017	2016	2015	2014	2013
Årets resultat enligt resultaträkningen	10,5	37,6	13,7	36,8	24,3
– Avgår: samtliga realisationsvinster	-1,3	-1,0	-1,4	0	-1,6
Synnerliga skäl					
– Tillägg: förändring diskonteringsränta pensioner	0	0	0	0	27,6
Årets balanskravsresultat	9,2	36,6	12,3	36,8	50,3

Balanskravet skiljer sig åt mot redovisat resultat i form av att realisationsresultat och eventuella synnerliga skäl avräknas från det redovisade resultatet. Vår bedömning är att förbundets avstämning av balanskravet ligger i linje med kommunallagens krav och intentioner.

I efterföljande avsnitt av årsredovisningen analyseras det ekonomiska resultatet för året med beskrivningar av intäkter, kostnader, finansiella poster etc.

Vår övergripande bedömning:

Förvaltningsberättelsen bedöms ge en rättvisande bild av väsentliga händelser under verksamhetsåret 2017. Beskrivning och analys av måluppfyllelse bedömer vi vara tillräcklig. Analysen av årets resultat och ställning i förhållande till budget bedömer vi vara tillräcklig.

5.2. Resultaträkning, balansräkning notförteckning

Vi har stämt av att redovisad resultat- och balansräkning samt tillhörande notinformation är i överensstämmelse med huvudboken enligt ekonomisystemet samt med verifierade underlag. Vår bedömning är att resultat- och balansräkningar, kassaflödesanalys samt notinformation, i allt väsentligt, är uppställda i enlighet med kommunala redovisningslagen och ger en rättvisande bild per 31 december 2017.

Det noteras att förbundet har en betydande positiv likviditet. Med anledning av detta är det av väsentlighet att en finanspolicy eller placeringspolicy antas av direktionen.

6. Administrativ intern kontroll

Vår granskning av förbundets administrativa interna kontroller har omfattat följande processer:

- ✓ Löneprocessen
- ✓ Hantering av leverantörsfakturor
- ✓ Ledningsnära kostnader

Vår övergripande bedömning är att förbundet har en "tillräcklig" struktur för intern kontroll. I vår granskning har vi noterat att två-hands-princip inte föreligger i samtliga väsentliga transaktionsflöden. Detta gäller framförallt hantering av leverantörsfakturor samt löneutbetalningar. För att stärka den interna kontrollen ytterligare rekommenderas förbundet att:

- ✓ SSBF bör implementera kontroll av logglistor för att säkerställa att ändringar som gjorts rörande leverantörsuppgifter är relevanta.
- ✓ Vi rekommenderar att kontroll av utbetalningsfil dokumenteras för att säkerställa spårbarhet.

7. Bokslutsprocess 2017

Vår bedömning är att förbundets bokslutsdokumentation håller en tillräcklig kvalitet samt överlämnats i tid till revisionen.

8. Sammanfattande slutsatser av årets revision

Vår bedömning är att förbundets årsredovisning, i allt väsentligt, ger en rättvisande bild av resultat och ställning per den 31 december 2017 för Storstockholms brandförsvarsförbund.

Stockholm den 14 mars 2018

Johan Perols
Certifierad kommunal revisor